

Jordbruksutskottets betänkande

1989/90:JoU5

Miljölagstiftningen m.m.

1989/90
JoU5

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet ett hundratal motionsyrkanden som väcktes i januari 1989. Flertalet rör miljöskyddslagstiftningen. Med hänsyn till att en kommitté med parlamentarisk sammansättning nyligen tillsatts för att se över miljöskyddslagstiftningen avstår utskottet från att gå in på en närmare prövning av dessa motioner. Utskottet föreslår i stället att motionerna överlämnas till kommittén.

I betänkandet behandlas även ett tjugotal motionsyrkanden om internationella miljövårdsfrågor m.m. Med anledning av motioner (s,fp) föreslår utskottet ett riksdagsuttalande att regeringen bör ta initiativ för att tillföra den svensk-finska gränsälvscommissionen sakkunskap inom miljövårdsområdet. I övrigt avstyrks motionerna.

Till betänkandet har fogats 7 reservationer (m,fp,c,vpk,mp) och 3 särskilda yttranden.

Motioner

1987/88:Jo512 av Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljömärkning av produkter.

1988/89:T223 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att trafikprövningen av flygplatsbyggnader bör utvidgas till att innefatta en miljöprövning av såväl nya som gamla flygplatser enligt vad som angivits i motionen.

1988/89:Jo711 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning med uppgift att göra en samlad översyn av den svenska miljölagstiftningen i syfte att åstadkomma en samordning, effektivisering och skärpning i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en miljölagstiftning som i högre grad än den nuvarande tar hänsyn till vad naturen långsiktigt tål,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av vinningsrekvisitet i miljöskyddslagens § 52 och ändrade grunder för beräkning av miljöskyddsavgift i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar avskaffa straffriheten vid miljöbrott i ringa fall,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljörevisorer,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan lagändring att ideella och vetenskapliga organisationer får rätt att överklaga beslut enligt miljöskyddslagen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av obligatoriska miljökonsekvensanalyser,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag till generösare regler för rättshjälp i miljösmål i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i miljöskyddslagen att kommunerna ges rätt att överta hela tillsynsansvaret om de så önskar

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsstyrelsens roll gentemot de kommuner som övertagit tillsynsansvaret,

11. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverkets instruktion ändras i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en miljöombudsman,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en bättre samordning mellan de myndigheter som ingår i den centrala miljöorganisationen.

1988/89:Jo713 av Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring i lagen om gränsälvsöverenskommelsen så att även utsläpp i luften kan prövas av gränsälvskommissionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheterna att fastställa skärpta miljökrav för gränsöverskridande miljöföreningar på Nordkalotten än vad som regleras av nationell och internationell miljölagstiftning.

1988/89:Jo715 av Maja Bäckström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en övergripande samordningsfunktion vad gäller framtida havsresurs/marina områden.

1988/89:Jo717 av Göran Ericsson (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljöskyddsavgift skall utgå vid alla former av överträdelse av koncessionsvillkoren,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skärpning av straffsanktioner vid uppsåtliga miljöbrott,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att utveckla analyser av effekter på miljön av förslag till förändringar inom skilda samhällsområden, s.k. miljökonsekvensanalyser.

1988/89:Jo722 av Lars-Erik Lövdén och Kurt Ove Johansson (båda s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om miljöstraffrätten.

1988/89:Jo724 av Bruno Poromaa m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den finsk-svenska gränsälvscommissionen.

1988/89:Jo728 av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om tidsbegränsad försöksverksamhet med miljörevisorer i företagen med början den 1 januari 1990, yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om företagens miljörapportering.

1988/89:Jo748 av Margareta Fogelberg m.fl. (fp) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brister i lagstiftningen och att ansvaret för NRL överföres till naturvårdsverket så att värdefulla vattenområden får ett starkare skydd,

1988/89:Jo773 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den skall se till att det blir miljökonsekvensbeskrivningar enligt miljöskyddslagen för affärsetableringar utanför tätorter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att koncessionsnämnden för miljöskydd skall meddela villkor för verksamheten.

1988/89:Jo775 av Maj-Inger Klingvall m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till en lagstiftning angående miljörevisorer.

1988/89:Jo777 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen beslutar ändra 43 § miljöskyddslagen i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:Jo794 av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande ändringar i miljöskyddslagen.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om initierande av förhandlingar om garantier mot brott mot internationella miljöavtal,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformning av miljömärkning i enlighet med vad som i motionen anförs,

27. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sanktionsavgifter vid överträdelse av koncessionsvillkor,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljökonsekvensbedömningar,

1. att riksdagen beslutar uttala att en god miljö är ett centralt ekonomiskt mål,

2. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en internationell miljöfond, i enlighet med motionen,

3. att riksdagen begär att regeringen verkar för ett icke-spridningsavtal på miljöområden, i enlighet med motionen,

4. att riksdagen begär hos regeringen att ta initiativ till en gemensam nordisk miljölagstiftning utifrån högsta ambitionsnivå,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen att riksdagen hos regeringen begär känna vad i motionen anförts om initiativ för att rädda regnskogarna,

12. att riksdagen begär hos regeringen en parlamentarisk översyn av miljölagarna i enlighet med motionen,

13. att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts om följd vid miljöbrott,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omprövning av gamla tillstånd enligt miljöskyddslagen,

15. att riksdagen hos regeringen begär initiativ till en översyn av naturvårdsverket i enlighet med motionen,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljötillsynen,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om koncessionsnämndens sammansättning,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om öppenheten vid tillståndsprövning,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöorganisationers rätt att överklaga enligt §8a miljöskyddslagen,

20. att riksdagen beslutar att en miljöombudsman ska tillsättas,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöansvarig vid företag som bedriver miljöfarlig verksamhet,

22. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förändring av rättshjälpslagen i enlighet med motionen,

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken.

1988/89:Jo801 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ideella organisationers och myndigheters roll i miljöarbetet,

1988/89:Jo803 av Elving Andersson och Rune Thorén (båda c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stängning av upparbetsanläggningen i Sellafield i England,

1988/89:Jo812 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prövning av Bubble-modellen inom miljöårsarbetet.

1988/89:Jo819 av Rune Rydén och Ingvar Eriksson (båda m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om en haverikommission i miljövärd.

1988/89:Jo821 av Rune Rydén och Ingvar Eriksson (båda m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en sådan ändring i miljöskyddslagen att företag som driver miljöfarlig verksamhet och prövats av koncessionsnämnden för miljöskydd åläggs att utse en miljöansvarig,

2. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att pröva frågan om möjligheterna att redan i koncessionsvillkoren bestämma sanktionsavgiftens storlek vid "överutsläpp".

1988/89:Jo834 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen tar ett initiativ till en internationell förbudskonvention mot handel och havsdumpning av miljöfarligt gods i enlighet med motionens förslag,

7. att riksdagen hos regeringen begär ett effektivt agerande för att uppnå ett internationellt avtal om transporter av miljöfarligt gods,

1988/89:Jo836 av Ingvar Eriksson och Rune Rydén (båda m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att pröva frågan om en skärpning och nya rutiner avseende kontrollen av koncessionsprövande verksamheter.

1988/89:Jo860 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommitté med syfte att göra en samlad översyn av miljö- och naturresurslagstiftningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att den parlamentariska kommittén, som föreslås i ovanstående yrkande, arbetar fram ett förslag till en mer fristående statlig miljövärdhetsorganisation på regional och kommunal nivå enligt vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen ger regeringen till känna att miljö kvalitetsnormer införs i miljölagstiftningen i enlighet med vad som anförts i motionen.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att krav på miljökonsekvensanalyser införs i miljölagstiftningen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljöskyddslagen även skall omfatta joniserande strålning och radioaktivitet,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljöskatter/avgifter skall räknas bort vid bedömningen av vad ett normalföretag klarar vid tillåtlighetsbedömning enligt miljöskyddslagen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att § 52 ändras så att företagen måste betala miljöskyddsavgift även om de inte har någon ekonomisk vinning av utsläppen; avgiften skall i stället grundas på mängd utsläpp,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att straffriheten för ringa miljöbrott avskaffas,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att koncessionsnämndens sammansättning ändras så att en person med ekologisk/biologisk kompetens ingår i stället för en person från naturvårdsverkets verksamhetsområde,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sakägarbegreppet vidgas till att omfatta ideella organisationer och enskilda,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att beslut av miljö- och hälsoskyddsnämnderna enligt miljöskyddslagen skall överklagas direkt till koncessionsnämnden och inte till länsstyrelserna,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att preskriptionstiden för miljöbrott avskaffas,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljörevisorer införs,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en miljöombudsman tillsätts,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att naturresursräkenskaper upprättas på nationell nivå,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett särskilt miljö- och naturresursdepartement inrättas.

1988/89:Jo863 av Ingbritt Irhammar och Marianne Andersson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla lagar och verksamheter måste syfta till en utveckling där vi utgår från naturens förutsättningar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av tillståndsgivningen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en förbättrad kontroll av miljöutsläpp så som motionen förordar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändring av miljöskyddsförordningen § 7,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om koncessionsnämndens sammansättning,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av gränsvärden i stället för riktvärden när det gäller tillståndsgivning av miljöfarliga utsläpp,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag rörande effektivare beivranden av miljöbrott med särskilt beaktande av vad som anförts i motionen om särskilda straffskalor för "normalbrott" och ringa respektive grova brott,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöansvarig vid företag som bedriver miljöfarlig verksamhet,

9. att riksdagen beslutar införa krav på miljökonsekvensbeskrivningar i 13 § miljöskyddslagen i enlighet med motionen,

10. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av en miljöombudsman,

11. att riksdagen beslutar ge miljöorganisationer rätt att överklaga enligt § 8a miljöskyddslagen och i enlighet med vad som anförs i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om snabbt införande av rättshjälp i miljösmål.

1988/89:Jo880 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring avseende sammansättningen av gränsvärdeskommissionen.

1988/89:Jo891 av Gunhild Bolander och Sven-Olof Petersson (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i miljöskyddslagen att det klart framgår vilka hänsyn miljömyndigheterna i det enskilda ärendet skall ta till de internationella åtaganden vi har gjort på miljövärdens område.

1988/89:Jo960 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen föreslagits beträffande miljöbrotten.

1988/89:Jo962 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att ändra lagstiftningen så att miljökrav på bl.a. företag styrs av vad naturen tål,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till kommunernas behov för att kunna sköta miljötillsynsarbetet,

3. att riksdagen hos regeringen begär straffskärpning för miljöbrott,

4. att riksdagen beslutar att återinföra rättshjälp till enskilda "miljöoffer",

5. att riksdagen beslutar att miljöorganisationer skall ha rätt att överklaga koncessionsnämndsbeslut,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att koncessionsnämnden förstärks med fler miljöskunniga personer,

12. att riksdagen beslutar att varje offentligt beslut som påverkar miljön skall föregås och bygga på en analys av beslutets miljöeffekter samt att motsvarande krav ställs på privata företag,

1988/89:Jo965 av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug (båda mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de bästa miljökraven i något nordiskt land bör vara riktlinje för andra nordiska länder.

Utskottet

Miljöskyddslagstiftningen

Regeringen beslöt den 11 maj 1989 att tillkalla en kommitté med parlamentarisk sammansättning för att se över miljöskyddslagstiftningen (Dir. 1989:32).

Miljö- och energiministern anför i direktiven att kommittén skall utreda hur de olika lagar som gäller miljöskydd kan bli effektivare i arbetet för en bättre miljö. Ändamålet med utredningen skall vara att utforma förslag till lagstiftning som bidrar till att miljöhänsynen genomsyrar hela samhällssektorn. I det syftet skall utredningen kartlägga gällande lagstiftning och föreslå samordnad lagstiftning. Miljöskyddslagens tillåtlighetsregler bör skärpas. Reglerna för omprövning vid ändrade miljöförhållanden av meddelade tillstånd bör övervägas liksom frågan om eventuellt införande av normregler för utsläppsgränser. Som en konsekvens av förslagen inom de områden som berörs av översynen kan det bli aktuellt att lägga fram förslag som också berör miljöskyddets organisation. Sanktionssystemet enligt brottsbalken och olika miljöskyddslagar bör harmoniseras och effektiviseras. Slutligen bör kommittén utforma lämplig lagteknisk lösning för att komma till rätta med trafikens miljöproblem.

Kommittén bör också kartlägga de internationella avtal och åtaganden som finns på miljöområdet och hur den svenska lagstiftningen förhåller sig till dessa.

Motioner

Förslag som i olika avseenden berör miljöskyddslagstiftningen och miljöskyddets organisation m.m. väcks i följande motioner från 1988/89 års riksmöte:

T223 yrkande 5, Jo711 yrkandena 1—7, 9—13, Jo715, Jo717 yrkandena 3, 4 och 10, Jo722, Jo728, Jo748 yrkande 8, Jo773, Jo775, Jo777, Jo794, Jo796 yrkandena 27 och 28, Jo797 yrkandena 4, 12—21 och 32, Jo801 yrkande 1, Jo812, Jo819, Jo821, Jo836, Jo860 yrkandena 1—4, 11—16, 22—26, Jo863 yrkandena 1—11, Jo891, Jo960, Jo962 yrkandena 1—6 och 12 samt Jo965 yrkande 6.

De motionsyrkanden som redovisas ovan berör samtliga direkt eller indirekt frågor som övervägs inom kommittén för översyn av miljöskyddslagstiftningen. Utskottet avstår från att sakbehandla motionsyrkandena i detta sammanhang och föreslår att de i stället överlämnas till kommittén. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Internationella miljöfrågor

Motioner

I tre motioner framställs förslag om den svensk-finska gränsälvsöverenskommelsen och om gränsälvskommissionens sammansättning. Enligt motion Jo713 (c) bör överenskommelsen ändras så att även utsläpp till luften kan prövas av kommissionen (yrkande 1). Vidare bör miljökraven skärpas (yrkande 2). Enligt motion Jo724 (s) är en allmän översyn av kommissionens sammansättning, arbetsuppgifter och befogenheter angelägen. I motion Jo880 (fp) begärs förslag till ändring avseende kommissionens sammansättning.

I moderata samlingspartiets motion Jo796 framhålls att staterna runt Östersjön enligt Helsingforskonventionen är förpliktade att hindra utsläpp av DDT och PCB. Trots detta utfördes enligt motionen en massiv bekämpning av skadeinsekter i skog med DDT i Östtyskland år 1983. Detta kan förklara DDT-ökningen i Östersjön, anser motionärerna och yrkar att Sverige initierar förhandlingar för att få bindande garantier för att denna typ av brott mot ingångna avtal inte upprepas (yrkande 8).

Enligt centerpartiets motion Jo797 bör regeringen ta initiativ till en miljöfond inom ramen för FN:s ekonomiska Europakommission ECE (yrkande 2). Vidare yrkas att regeringen verkar för ett icke-spridningsavtal på miljöområdet (yrkande 3) samt tar initiativ för att rädda regnskogarna (yrkande 11).

Enligt motion Jo803 (c) är de radioaktiva utsläppen från Sellafield i England av så allvarlig art att Sverige bör kräva av England att anläggningen omedelbart stängs och att ett saneringsarbete inleds (yrkande 2).

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion Jo834 på initiativ till en internationell förbudskonvention mot handel och havsdumpning av miljöfarligt gods (yrkande 6) och begär ett effektivt agerande för att uppnå ett internationellt avtal om transporter av miljöfarligt gods (yrkande 7).

Utskottets överväganden

1971 års gränsälvsöverenskommelse med Finland (JoU 1971:63) innehåller en utförlig materiell reglering i fråga om byggande i vatten, vattenreglering, fiske och skydd mot vattenförorening inom ett område som omfattar gränsälvarna med tillflöden, sidoflöden och särskilda

utflöden samt skärgårdsområdet utanför Torne Älvs mynning. I överenskommelsen föreskrevs inrättandet av en gemensam svensk-finsk gränsälvskommision för tillämpning av bestämmelserna. Kommissionen skall enligt överenskommelsen bestå av sex medlemmar av vilka regeringen i vardera staten utser tre. Av vardera statens medlemmar skall en vara lagkunnig och erfaren i domarvärv samt en vara tekniskt sakkunnig. Den tredje skall vara väl förtrogen med gränsbygdens förhållanden.

Utskottet har erfarit att man från de svenska och finska regeringarnas sida uppmärksamt följer utvecklingen i gränsälvsområdet. Miljöfrågornas betydelse i området har därvid särskilt uppmärksamats. Enligt utskottets mening synes anledning icke föreligga att utvidga överenskommelsens innehåll till att omfatta frågor om luftvård. Syftet med motionen kan bäst tillgodoses inom ramen för ett sådant samarbete mellan de nordiska länderna som innefattas i den nordiska miljöskyddskonventionen (SÖ 1974:99). Motion Jo713 avstyrks således. Där emot anser utskottet att det finns skäl som talar för att regeringen överväger möjligheten att till gränsälvskommisionen tillföra även sakkunskap på miljövårdsområdet. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo724 och Jo880 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion Jo796 om att fördragslutande länder självfallet bör respektera förpliktelser enligt ingångna avtal. Något särskilt uttalande härom synes icke påkallat. Däremot torde möjlighet föreligga för Sveriges representanter att påtala överträdelser mot konventionsbestämmelserna i de överläggningar som regelbundet förs inom Helsingforskonventionens ram. Utskottet utgår från att sådana frågor uppmärksamt följs av regeringen och berörda myndigheter. Yrkande 8 i motionen avstyrks.

Frågan om en internationell miljöfond som tas upp i motion Jo797 har vid olika tillfällen behandlats av riksdagen. Våren 1988 uttalade riksdagen med anledning av motioner (fp.c) att regeringen bör fortsatt verka för uppbyggnad av en internationell luftvårdsfond för investeringar i reningsteknik, övergång till miljövänligare energislag och energieffektivisering. Enligt vad utskottet erfarit utgör denna fråga ett stående inslag i det internationella förhandlingsarbetet. Utskottet utgår från att regeringen och dess förhandlare aktivt driver frågan vidare. Något särskilt riksdagsuttalande med anledning av yrkande 2 i motionen synes således icke påkallat.

Utskottet är heller icke berett att i detta sammanhang stödja yrkande 3 i motionen om ett icke-spridningsavtal på miljöområdet. Ett motsvarande yrkande avlogs av riksdagen för ett år sedan (1988/89:JoU6).

När det gäller yrkande 11 i motion Jo797, om initiativ för att skydda regnskogarna, vill utskottet erinra om att denna fråga nyligen behandlats av utrikesutskottet. I betänkandet 1988/89:UU18 redovisas det stöd som Sverige ger till en rad internationella initiativ som utgör viktiga hörnstenar i utformningen av en global strategi för att få slut på skövlingen av regnskogar (s. 41 ff). Utskottet bedömer att denna fråga har hög angelägenhetsgrad. I likhet med utrikesutskottet förutsätter

jordbruksutskottet att regeringen på alla sätt fortsätter sitt arbete bilateralt och via internationella organ och enskilda organisationer med att motverka det hot mot klimatet och den globala ekologiska balansen som bl.a. skövlings av tropiska regnskogar innebär. Något särskilt riksdagens uttalande med anledning av motionsyrkandet bedöms icke erforderligt.

Utskottet är heller icke berett att förorda någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion Jo803 yrkande 2 om inledande av förhandlingar med Storbritannien syftande till stängning av uppberedningsanläggningen i Sellafield.

Med anledning av yrkandena i motion Jo834 har utskottet inhämtat att en internationell konvention nyligen framlagts för undertecknande i Basel, med regler för internationella transporter och slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall. När det gäller transporter av miljöfarliga kemikalier och oljor finns sedan åtskilliga år ett omfattande regelsystem inom ramen för IMOs konventioner, MARPOL-konventionen och Östersjökonventionen. En kontinuerlig verksamhet pågår även för att komplettera bestämmelserna och anpassa dem allteftersom kunskaperna om olika ämnens och kemikaliers miljöfarlighet utvidgas. Utskottet utgår från att regeringen och behöriga myndigheter följer den vidare utvecklingen på området uppmärksam. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionen i berörd del (yrkandena 6 och 7) synes således icke vara påkallad.

Vissa övriga miljöfrågor

Motioner

Enligt centerpartiets motion Jo797 bör riksdagen uttala att en god miljö måste vara ett centralt mål för den ekonomiska politiken (yrkande 1). Motionärerna anför att de direkta skadorna på miljön i Sverige har uppskattats till ca 60 miljarder kronor, vilket motsvarar exportintäkterna från en av våra basnäringar, nämligen skogsindustrin.

I motionerna Jo711 (fp) yrkande 8, Jo797 (c) yrkande 22 och Jo863 (c) yrkande 12 begärs förslag till generösare regler för rättshjälp i miljösmål.

I motionerna 1987/88:Jo512 (m) och partimotion 1988/89:Jo796 (m) yrkande 26 yrkas att riksdagen uttalar sig för en miljömärkning av produkter.

Enligt partimotion Jo860 (mp) yrkande 10 bör riksdagen uttala att miljöskyddslagen skall omfatta joniserande strålning och radioaktivitet.

Utskottets överväganden

I anslutning till motion Jo797 får utskottet erinra om att finansutskottet under våren 1989 behandlade en partimotion (c) vari yrkades bl.a. att regional balans och god miljö skall vara mål för den ekonomiska politiken.

Finansutskottet anförde därvid följande (1988/89:FiU30 s. 82–83).

Utskottet har inte någon annan mening än motionärerna att *regional balans* är ett viktigt mål. Som framhålls i propositionen är en väl fungerande regionalpolitik bl.a. en förutsättning för ett effektivt utnyttjande av landets produktionsresurser. Det kan nämnas att en parlamentarisk kommitté för närvarande ser över regionalpolitikens mål och medel. Regeringen avser att i början av år 1990 lägga fram en särskild regionalpolitisk proposition.

Utskottet instämmer också till fullo i motionärernas uppfattning att kraven på en god miljö måste vara en av de viktigaste utgångspunkterna för utformningen av den ekonomiska politiken. Sedan årtal tillbaka har detta slagits fast av riksdagens samtliga partier i såväl propositioner som motioner. Enligt utskottets mening råder det i dag i riksdagen enighet om att *god miljö* ingår som ett viktigt mål för den ekonomiska politiken. Detta gäller oaktat att det inte är möjligt att utforma ett enhetligt mått som gör det möjligt att kvantifiera de samlade effekterna på miljön av ett visst tillväxtförlopp. En ansvarsfull hushållning med naturresurserna är ett villkor för en god ekonomisk utveckling. Omvänt gäller att en framgångsrik ekonomisk politik är en förutsättning för en aktiv miljöpolitik. Detta innebär att miljön värnas genom förebyggande åtgärder och genom att skadade miljöer återställs. Utskottet vill understryka att miljöhänsynen måste prägla verksamheten i alla samhällssektorer.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Fi62 (c) yrkandena 3 och 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 327).

I regeringsdeklarationen vid öppnandet av innevarande riksmöte sade statsministern att "miljöhänsyn skall genomsyra hela samhället på alla nivåer. 90-talet skall bli miljöns årtionde." Samma uppfattning redovisades av miljö- och energiministern vid höstens allmänpolitiska debatt, då hon framhöll att den övergripande miljöpolitiken är överordnad energipolitiken liksom den är överordnad jordbrukspolitiken, industripolitiken och den ekonomiska politiken.

Det anförda innebär att motion Jo797 yrkande 1 redan är tillgodosedd. Någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida är ej påkallad.

Utskottet avstyrker även motionerna Jo711 (fp) yrkande 8, Jo797 (c) yrkande 22 och Jo863 (c) yrkande 12 om rättshjälp i miljömål. Syftet med dessa motioner har numera väsentligen tillgodosetts sedan vissa ändringar företagits i rättshjälplagen (prop. 1988/89:117, JuU19, SFS 1989:360). Ändringen innebär bl.a. att allmän rättshjälp skall kunna beviljas i sådana fastighetstvister där den rättssökandes kostnader kan uppgå till betydande belopp, t.ex. i miljömål och i mål om mögelskadade hus, och där rättsskyddsförsäkringen inte räcker för att betala den rättssökandes egna kostnader.

I motionerna Jo512 och Jo796 yrkande 26 föreslås riksdagsuttalanden om miljömärkning av produkter. Utskottet konstaterar att förslag om miljömärkning numera framlagts i proposition 1989/90:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten. Motionernas syfte synes härigenom tillgodosett, och någon ytterligare riksdagens åtgärd påkallas således icke med anledning av motionerna.

Vad gäller yrkandet i motion Jo860 om att miljöskyddslagen även skall omfatta joniserad strålning och radioaktivitet får utskottet erinra om att denna fråga diskuterades i regeringens proposition 1987/88:88

om ny strålskyddslag. Miljö- och energiministern framhöll därvid att det inte var lämpligt att låta miljöskyddslagen omfatta joniserande strålning. Enligt hennes mening hade de skäl som åberopades vid miljöskyddslagens tillkomst fortfarande bärkraft. Mot den föreslagna utvidgningen talade vidare att det skulle kunna bli svårt att bestämma miljöskyddsmyndigheternas resp. strålskyddsmyndighetens kompetensområden. En utvidgning av miljöskyddslagens tillämpningsområde skulle också i viss mån strida mot en av målsättningarna med den nya strålskyddslagen, nämligen att förstärka strålskyddsmyndighetens roll som expertmyndighet inom strålskyddsområdet. Riksdagen hade inga invändningar mot ställningstagandet (1987/88:JoU19, rskr. 1987/88:234). Utskottet har icke ändrat sin bedömning i frågan och avstyrker motionen i berörd del.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *miljölagstiftningen*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:T223 yrkande 5, 1988/89:Jo711 yrkandena 1–7, 9–13, 1988/89:Jo715, 1988/89:Jo717 yrkandena 3, 4 och 10, 1988/89:Jo722, 1988/89:Jo728, 1988/89:Jo748 yrkande 8, 1988/89:Jo773, 1988/89:Jo775, 1988/89:Jo777, 1988/89:Jo794, 1988/89:Jo796 yrkandena 27 och 28, 1988/89:Jo797 yrkandena 4, 12–21 och 32, 1988/89:Jo801 yrkande 1, 1988/89:Jo812, 1988/89:Jo819, 1988/89:Jo821, 1988/89:Jo836, 1988/89:Jo860 yrkandena 1–4, 11–16, 22–26, 1988/89:Jo863 yrkandena 1–11, 1988/89:Jo891, 1988/89:Jo960, 1988/89:Jo962 yrkandena 1–6 och 12 samt 1988/89:Jo965 yrkande 6.

2. beträffande *gränsälvöverenskommelsen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo713,

3. beträffande *gränsälvskommisionens sammansättning*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo724 och 1988/89:Jo880,

4. beträffande *garantier mot brott mot internationella avtal*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo796 yrkande 8,

5. beträffande *internationell miljöfond*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo797 yrkande 2,

6. beträffande *icke-spridningsavtal*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo797 yrkande 3,

7. beträffande *regnskogarna*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo797 yrkande 11,

8. beträffande *Sellafield*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo803 yrkande 2,

9. beträffande *transporter av miljöfarligt gods m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo834 yrkandena 6 och 7,

10. beträffande *miljön som centralt ekonomiskt mål*
att riksdagen lämnar motion 1988/89:Jo797 yrkande 1 utan vidare åtgärd,

11. beträffande *rätthjälp i miljömål*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo711 yrkande 8, 1988/89:Jo797 yrkande 22 och 1988/89:Jo863 yrkande 12,

12. beträffande *miljömärkning av produkter*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo512 och 1988/89:Jo796 yrkande 26,

13. beträffande *joniserande strålning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo860 yrkande 10.

Stockholm den 7 november 1989

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Jens Eriksson (m), Margareta Winberg (s), Ingvar Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Ove Karlsson (s), Håkan Holmberg (fp) och Sverre Palm (s).

Reservationer

1. Garantier mot brott mot internationella avtal (mom. 4)

Sven Eric Lorentzon (m), Lars Ernestam (fp), Jens Eriksson (m), Ingvar Eriksson (m), Åsa Domeij (mp) och Håkan Holmberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo796 har man under de senaste åren konstaterat en ökning av DDT-halten i Östersjön. Ökningen kan ha samband med att en massiv bekämpning av skadeinsekter i skog utfördes i Östtyskland under år 1983, i strid med de åtaganden staterna gjort enligt Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö. Utskottet biträder motionärernas yrkande att Sverige bör initiera förhandlingar för att få bindande garantier för att denna typ av brott mot ingångna avtal inte upprepas. Vad utskottet anfört med anledning av yrkande 8 i motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *garantier mot brott mot internationella avtal* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo796 yrkande 8,

2. Internationell miljöfond (mom. 5)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp) och Håkan Holmberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Frågan om" och slutar med "icke påkallat" bort ha följande lydelse:

Frågan om — — — (=utskottet) — — — och energieffektivisering. Motionärerna föreslår nu även att en omfattande global miljöfond inrättas vilken bör finansieras genom att industriländerna avsätter en andel av sin bruttonationalinkomst varje år. Medlen skulle användas för att möta de från global synpunkt allvarligaste miljöhoten, som utplåningen av regnskog, ökenutbredningen, jordförstörelsen m.m. Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag. Arbetet för att få till stånd en global miljöstatsning enligt förslaget bör ha högsta prioritet i Sveriges utrikespolitik, såväl i internationella organ som vid bilaterala kontakter. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *internationell miljöfond* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo797 yrkande 2,

3. Icke-spridningsavtal (mom. 6)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet är" och slutar med "1988/89:JoU6" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder motionärernas mening att de nordiska länderna tillsammans måste arbeta för ett internationellt icke-spridningsavtal gällande miljöföreningar. Länder som skriver under avtalet bör förbinda sig att inte sprida där angivna föreningar utanför sina gränser, till atmosfären eller havet. Regeringen bör ta initiativ i denna riktning på det nordiska planet. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo797 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *icke-spridningsavtal*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo797 yrkande 3,

4. Regnskogarna (mom. 7)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp) och Håkan Holmberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "När det" och på s. 11 slutar med "icke erforderligt" bort ha följande lydelse:

När det — — — (= utskottet) — — — regnskogar innebär. Utskottet vill i anslutning till motionen särskilt betona att regnskogarna måste bevaras. Förslaget om resurser till en internationell miljöfond kan bli ett verksamt instrument i arbetet med att rädda de tropiska regnskogarna. Vad utskottet anfört med anledning av motionen i berörd del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *regnskogarna*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo797 yrkande 11,

5. Transporter av miljöfarligt gods m.m. (mom. 9)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Med anledning" och slutar med "vara påkallad" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar vpk:s mening att Sverige bör ta initiativ till en konvention innebärande förbud mot all internationell handel med miljöfarligt avfall. Sverige bör genom sitt arbete i IMO och andra organisationer verka ännu hårdare än hittills för att all havsdumpning förbjuds och att internationell övervakning sker. Vidare bör regeringen påskynda tillkomsten av ett internationellt avtal om transporter av miljöfarligt gods. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo834 yrkandena 6 och 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *transporter av miljöfarligt gods m.m.*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo834 yrkandena 6 och 7,

6. Rättshjälp i miljömål (mom. 11)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "egna kostnader" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motionerna Jo711 (fp) yrkande 8, Jo797 (c) yrkande 22 och Jo863 (c) yrkande 12 får utskottet erinra om att vissa ändringar nyligen företagits i rättshjälpslagen (prop. 1988/89:117, JuU19, SFS 1989:360). Bl.a. skall allmän rättshjälp kunna beviljas i sådana fastighetstvister där den rättssökandes kostnader kan uppgå till betydande belopp, t.ex. i miljömål och i mål om mögelskadade hus, och där rättsskyddsförsäkringen inte räcker för att betala den rättssökandes egna kostnader. Därigenom tillgodoses motionerna delvis.

Enligt utskottets mening finns det dock fortfarande anledning att som motionärerna föreslår genomföra miljökadeutredningens förslag – senare upprepat av den s.k. Heurgrenska utredningen – om att införa en regel i 25 § rättshjälpslagen för att göra det lättare att få en sakkunnigutredning om tekniska och medicinska frågor i skadeståndstvister. Vad utskottet anfört med anledning av berörda motionsyrkanden bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *rättshjälp i miljömål*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo711 yrkande 8, 1988/89:Jo797 yrkande 22 och 1988/89:Jo863 yrkande 12,

7. Joniserande strålning (mom. 13)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Vad gäller" och på s. 13 slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Miljöskyddslagen gäller inte joniserande strålning och radioaktiva ämnen. Frågor härom behandlas i stället i atomansvarighetslagen, lagen om kärnteknisk verksamhet och strålskyddslagen. Detta medför enligt motion Jo860 (mp) att joniserande strålning och radioaktiva ämnen kontrolleras enligt en mildare lagstiftning än övrig miljöfarlig verksamhet. Utskottet delar motionärernas mening att miljöskyddslagen bör gälla även för dessa områden. Motionen (yrkande 10) bör tillsammans med övriga i detta betänkande behandlade motioner om miljölagstiftningen överlämnas till kommittén för översyn av miljöskyddslagstiftningen. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU5

13. beträffande *joniserande strålning*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo860 yrkan-
de 10.

Särskilda yttranden

1. Icke-spridningsavtal (mom. 6)

Åsa Domeij (mp) anför:

Sverige måste naturligtvis vara kraftigt pådrivande i det internationella arbetet för att åstadkomma mer heltäckande och långtgående konventioner på miljöområdet. Jag anser det däremot inte ändamålsenligt att eftersträva ett icke-spridningsavtal eftersom det är omöjligt att förhindra spridning över nationella gränser så länge utsläpp av miljöföroreningar pågår. Efterföljden av sådana avtal skulle dessutom bli svåra att kontrollera eftersom utsläppen är besvärliga att spåra. Det är därför bättre att inrikta det internationella konventionsarbetet på att lägga fast krav på begränsningar av utsläpp och förbud.

2. Sellafield (mom. 8)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anför:

I motion Jo803 påpekades de allvarliga problem som de radioaktiva utsläppen från uppberedningsanläggningen Sellafield vid Irländska sjön ger upphov till. Forskare har kunnat påvisa förhöjda halter av radioaktiva värden i vatten och fisk utanför den svenska västkusten.

Ännu mer allvarlig är situationen för dem som lever nära denna anläggning. Risk finns också för större olyckstillbud. Kärnkraftsolyckor, oavsett var i världen de inträffar, drabbar alla.

Vi delar därför motionärernas uppfattning att Sverige i internationella sammanhang bör verka för kärnkraftens avveckling och för att uppberedningsanläggningarna stängs.

3. Miljön som centralt ekonomiskt mål (mom. 10)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c) anför:

Centerpartiet har under flera år ställt det fullständigt självklara kravet att en god miljö skall vara ett centralt mål i den ekonomiska politiken.

De direkta skadorna i Sverige som kan hänföras till skadlig miljöpåverkan har uppskattats till drygt 60 miljarder kronor per år. Det motsvarar ungefär exportintäkterna från vår viktigaste basnäring skogsindustrin. Vi har inte i längden råd att slösa med våra resurser på ett

sådant här sätt. Satsningar på en bättre miljö lönar sig i längden. I samband med vårens utformning av den ekonomiska politiken fick centerpartiet igenom sitt krav om miljön som ett centralt mål.

Det är viktigt att denna politiska överenskommelse fullföljs också i praktiken. I regeringsförklaringen framhåller statsministern att miljöpolitiken är viktig, men samtidigt säger statsministern att ekonomin är överordnad alla andra frågor, även miljön. Enligt vår mening skall miljöhänsyn värderas jämsides med ekonomiska överväganden. Regeringen har ansvaret att även i detta avseende fullfölja överenskommelsen mellan centerpartiet och socialdemokraterna.

